

УДК 37(73.41)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-34>

Ірина КОЗУБОВСЬКА,

orcid.org/0000-0002-5562-0472

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) kozub@hotmail.com

Віталія ПАЛКУШ,

orcid.org/0000-0002-8876-3576

аспірант кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет»

(Ужгород, Україна) vitaliya.palkush@uzhnu.edu.ua

ІДЕЇ ГУМАНІЗМУ В АЛЬТЕРНАТИВНІЙ ОСВІТІ США

В статті розглядаються питання функціонування альтернативної освіти в США. Відзначається, що в сучасних умовах все більшого поширення в США розглядаються питання функціонування альтернативної освіти в США. Відзначається, що в сучасних умовах все більшого поширення в суспільстві набувають ідеї демократизації і гуманізації освіти, що вимагає впровадження нових підходів до питань організації освітнього процесу на основі принципу гуманізму. Принцип гуманізму – один із фундаментальних принципів, на яких базується національне виховання. В освіті принцип гуманізму передбачає створення таких умов навчання і виховання, використання таких форм і методів роботи, які б дали можливість кожному учневі ефективно засвоювати знання, розвивати свої здібності, здійснювати самореалізацію. У зв'язку з цим зростає інтерес до нетрадиційних, альтернативних форм освіти, які дають можливості для ефективного індивідуального розвитку особистості, прояву своїх здібностей.

Оскільки альтернативна освіта найбільше розвинена і поширена в США, метою статті є аналіз особливостей реалізації ідей гуманізму в альтернативній освіті США. Здійснено аналіз діяльності основних альтернативних шкіл США: чартерні (це школи вибору; батькам і учням пропонується вибрати школу, яка може запропонувати унікальні умови навчання, альтернативні методики навчання тощо), магнітні (в освітньому процесі використовуються як академічні програми, які дають базову освіту, так і «магнітні програми», які пропонують вивчення вибіркового дисциплін, що найбільше приваблюють учнів), контрактні (для реалізації освітніх програм власник школи укладає контракт із місцевою Радою з освіти на надання освітніх послуг), з поглибленим вивченням предметів (створені як відповідь на процеси десеєграції для забезпечення спеціальних освітніх програм з метою залучення учнів з різних расових та етнічних груп, але в межах одного шкільного округу), ваучерні (забезпечують фінансову підтримку навчання), полікультурні (навчальний план акцентує увагу на культурному плюралізмі), фундаментальні (навчання побудовано як центроване на вчителі зі строгою дисципліною) та ін. Доведено, що діяльність всіх альтернативних шкіл базується на принципі гуманізму.

Ключові слова: *гуманізм, освітній процес, альтернативні школи, США.*

Iryna KOZUBOVSKA,

orcid.org/0000-0002-5562-0472

Doctor of Pedagogic Sciences, Professor,

Head of the Department of General Pedagogic and Pedagogic of Higher School

Uzhhorod National University

(Uzhhorod, Ukraine) kozub@hotmail.com

Vitaliya PALKUSH,

orcid.org/0000-0002-8876-3576

Post graduate student at the Department of General Pedagogic

and Pedagogic of Higher School

Uzhhorod National University

(Uzhhorod, Ukraine) vitaliya.palkush@uzhnu.edu.ua

IDEAS OF HUMANISM IN ALTERNATIVE EDUCATION OF THE USA

The article examines the functioning of alternative education in the USA. It is noted that scientists and practitioners are searching for ways to improve education over a long period of time. Well-known scientists point to certain shortcomings of the traditional school, which must be corrected, in particular, the interests of children are not sufficiently taken into account, their freedom and independence are suppressed.

In modern conditions, the ideas of democratization and humanization of education are becoming increasingly widespread in society, which requires the introduction of new approaches to the issues of organizing the educational process based on the principle of humanism.

Today, the principle of humanism is one of the fundamental principles on which national education as a whole system is based. The principle of humanism affirms the high social recognition of a person, respect for his dignity, the right to freedom and the development of his abilities. In education, the principle of humanism involves the creation of such conditions of learning and upbringing, the use of such forms and methods of work, which would give every pupil the opportunity to effectively acquire knowledge, develop his abilities, and realize himself.

In this regard, interest in non-traditional, alternative forms of education is growing. They provide opportunities for effective individual personality development, especially for children with special educational needs, disabilities, gifted children, and children of ethnic minorities. Interest in alternative education has significantly increased worldwide due to the spread of the coronavirus pandemic, and in Ukraine also due to military operations, when traditional education becomes impossible.

Since alternative education is the most developed and widespread in the USA, the article analyzes the activities of the main alternative schools in the USA (charter, magnet, contract, with in-depth study of subjects, voucher, multicultural, fundamental, educational centers, home schooling, etc.) It has been proved that the activities of all alternative schools are based on the principle of humanism.

Key words: humanism, educational process, alternative schools, USA.

Постановка проблеми. Пошуки шляхів вдосконалення освіти здійснюються науковцями і практиками впродовж тривалого періоду часу. Відомі вчені вказують на певні недоліки традиційної школи, яка змушує дитину більше слухати, ніж діяти, пригнічує прагнення дитини до самостійності, не враховує достатньо інтереси дітей, не готує належним чином до життя тощо. Часто в традиційній школі діти занадто перевантажені, вони змушені багато часу витратити на вивчення матеріалу, який їх зовсім не цікавить, натомість їм не вистачає часу для поглибленого вивчення тих предметів, які викликають у них інтерес і бажання вчитися, пізнавати світ.

В сучасних умовах все більшого поширення в суспільстві набувають ідеї демократизації і гуманізації освіти, що вимагає впровадження нових підходів до питань організації освітнього процесу на основі принципу гуманізму. Про це, зокрема, йде мова в Державній Національній програмі «Освіта» (Україна – XXI ст.), де підкреслюється, що гуманізація освіти полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності.

Зауважимо, що термін «гуманізм» походить від латинського «humanitas» (людяність). Гуманістичні ідеї своїм корінням сягають глибинних витоків людської культури, зокрема філософії Протагора, Сократа. Особливо активно ідеї гуманізму розвивалися в епоху Відродження, коли цінність людської особистості була піднята на небувалу висоту. В подальшому значний вклад у розвиток концепції гуманізму внесли такі вчені,

як Е. Кант, Д. Лок, М. Шелер, Е. Фром, Я. Коменський, М. Монтессорі та ін. Не можна не відзначити в цьому плані гуманістичні ідеї українських учених П. Юркевича, В. Сухомлинського.

Сьогодні принцип гуманізму – один із фундаментальних принципів, на яких базується національне виховання як цілісна система. Принцип гуманізму утверджує високе суспільне визнання людини, її гідності, право на свободу і розвиток своїх здібностей. В освіті принцип гуманізму передбачає створення таких умов навчання і виховання, використання таких форм і методів роботи, які б дали можливість кожному учневі ефективно засвоювати знання, розвивати свої здібності, само реалізуватися.

У зв'язку з цим зростає інтерес до нетрадиційних, альтернативних форм освіти. Альтернативні школи існують в багатьох країнах світу, де вони функціонують на одному рівні з державними. Вони дають можливості для ефективного індивідуального розвитку особистості, особливо це стосується дітей з особливими освітніми потребами, обмеженими можливостями, обдарованих дітей, дітей етнічних меншин. Слід відзначити, що інтерес до альтернативного навчання суттєво підвищився у всьому світі внаслідок поширення коронавірусної пандемії, а в Україні також внаслідок воєнних дій, коли традиційне навчання в багатьох випадках стає неможливим.

Аналіз досліджень. Різні аспекти альтернативної освіти досить інтенсивно досліджуються вітчизняними вченими: О. Сухомлинська (альте-

ративна освіта та авторські школи), В. Паламарчук (дидактичні засади альтернативної освіти), М. Сметанський (сутнісні характеристики альтернативної освіти як педагогічного поняття), І. Мартинчук (історія становлення та перспективи розвитку альтернативних шкіл в Україні), О. Хватова (освітні пропозиції сучасних альтернативних шкіл), Н. Побірченко (змістовий аспект поняття «авторська школа»), Р. Сундук (роль альтернативної школи у формуванні цілісної особистості). О. Заболотна пропонує цікавий аналіз традиційних і альтернативних шкіл за різними критеріями (джерела фінансування, спрямованість навчально-виховної діяльності, організація навчальної діяльності, ставлення до релігії, наявність авторської концепції).

Окремі дослідження присвячені вивченню проблеми альтернативної освіти за рубежом. Так, у дисертаційному дослідженні І. Ветрової розглядаються питання розвитку альтернативної середньої освіти в США в другій половині ХХ століття. В працях А. Баталії здійснено аналіз розвитку альтернативної освіти в європейських країнах (Польща, Чехія, Словаччина). Проте загалом зарубіжний досвід організації альтернативної освіти на сьогоднішній день висвітлений недостатньо в українській педагогічній науці.

Оскільки альтернативна освіта є дуже поширеною в США, вважаємо доцільним дослідження особливостей альтернативної освіти саме в цій країні.

Мета статті – здійснити аналіз особливостей реалізації ідей гуманізму в альтернативній освіті США.

Виклад основного матеріалу. Альтернативна освіта розглядається вченими як педагогічна парадигма в практиці школи, орієнтована на створення в спеціально організованому педагогічному середовищі оптимальних умов для ефективного розвитку природжених властивостей дитини, її успішної самореалізації; спрямована на розширення суб'єкт-суб'єктних гуманних взаємин між дорослими і дітьми з метою прилучення дитини до соціального досвіду у всіх сферах особистого й суспільного життя і забезпечення підготовки до свідомої активної самостійної творчої діяльності. Альтернативна освіта максимально враховує індивідуально-психологічні властивості дітей, їх інтереси та уподобання, розглядає кожну дитину як самобутню і неповторну особистість. Таким чином, можна стверджувати, що альтернативна освіта базується на ідеях гуманізму (Raywid, 1999; Raywid, 2004; Natriello, Mcdill, Pallas, 2000; Rutherford, Quinn, 2008; Lake, 2010).

Альтернативна освіта в США пройшла у своєму розвитку кілька етапів, починаючи з кінця ХVІ століття і до наших днів. За цей час сформувалася система альтернативної освіти, яка включає багато різних видів шкіл. Вважається, що альтернативна освіта має велике майбутнє (Dewey, 2015: 205–214; Settles, Orwick, 2003).

Аналіз праць американських учених (Р. Морлі (R. Morley), М. Рейвід (M. Raywid), С. Аронсон (S. Aronson), Р. Бучарт (R. Butchart.), Б. Якобс (B. Jacobs) та ін.) дає можливість виявити основні типи альтернативних шкіл і здійснити їх характеристику.

Школи, спрямовані на експериментальне навчання. Грунтуючись на ідеях американського філософа Джона Дьюї, багато альтернативних шкіл у США наголошують на важливості навчання через практику. Прикладами є: «школи без стін» де учні можуть навчатися на підприємствах, в банках, судах, музеях, державних установах замість звичайних класів; брати участь в експедиціях, різних заходах, які проводяться в їх регіоні.

Альтернативні, або факультативні школи. Широкий спектр альтернативних шкіл охоплює всі категорії і типи учнів. Вони варіюють від шкіл для важковиховуваних підлітків, правопорушників, виключених з інших шкіл, до шкіл для особливо обдарованих дітей. У багатьох таких школах склад учнів змішаний.

Школи, орієнтовані на кар'єру, або школи з технічним ухилом. Вони з'явилися з метою подолання сегрегації, але згодом стали школами, орієнтованими на кар'єру випускників. Учні виконують вимоги шкільної програми, але при цьому зосереджуються на сфері своїх інтересів, виконуючи відповідні завдання і отримуючи практичні навички.

Школи Монтессорі. Вони засновані на ідеях відомого італійського лікаря і педагога початку ХХ століття Марії Монтессорі, яка помітила, що діти успішно вчаться в процесі продуктивної взаємодії зі своїм оточенням. Такі школи використовують результати наукових спостережень Монтессорі про здатність дітей найбільш легко засвоювати знання зі свого оточення, а також про їх інтерес до маніпулювання різними матеріалами. При цьому важливо, що діти роблять все самі, «природно», в основному без допомоги дорослих.

У таких класах можуть бути діти різного віку, які навчають один одного. На уроках використовуються різні сенсорні об'єкти. Дітям дозволяють розвиватися у своєму власному темпі.

Вальдорфські школи. Надзвичайно розповсюджені не тільки в США, але й у всьому світі школи, які відзначаються деякими характерними

рисами. Наприклад, читанню тут починають навчати тільки з другого класу, хоча дітей і знайомлять з літерами раніше. Класний учитель навчає, спостерігає й опікується дітьми протягом восьми років, фактично, протягом усього їхнього шкільного життя. Підручників у вальдорфських школах майже немає, зазвичай учні обходяться робочим зошитом. Старшокласники використовують підручники як доповнення до основних занять.

Школи з ухилом. Ще один тип альтернативних шкіл – це безкоштовні школи, які виникли ще в 1960 році в США як протест проти сегрегованих в расовому плані шкіл. У них особлива увага зверталася на навчання читанню, письму й арифметиці, але вони також включали історію афроамериканців, історію й принципи руху за права людини і були тісно пов'язані з життям громади».

Сьогодні школи з ухилом створили унікальне освітнє середовище, що пропонує широкий спектр навчальних ситуацій і підкреслює важливість базових навичок. Такі школи можуть базуватися на вивченні певної навчальної дисципліни, наприклад, школи з математичним або природничим ухилом, що відбивається в їхній програмі. Інші такі школи можуть бути спрямовані на мистецтво, навчання за допомогою експедицій тощо. Деякі штати, наприклад Північна Кароліна, Мен, Луїзіана, Техас, мають спеціальні школи-інтернати з природничим або математичним ухилом для особливо обдарованих дітей і функціонують у співробітництві з університетом штату.

Виправні школи. У них надається можливість навчання для відрахованих із звичайних шкіл учнів, тих, які потенційно можуть бути відраховані, вагітних школярів і юних батьків. Ці школи передбачають надання більш індивідуалізованого підходу до навчання, не заснованого на конкуренції. Програми різноманітні, але завжди містять у собі індивідуалізовані плани навчання, які надають підтримку, передбачають персональну відповідальність за відвідування й успіхи, а також набуття позитивного досвіду персонального й соціального розвитку (Aron, Zweig, 2003).

Фундаментальні школи. Ці школи забезпечують повернення до основних принципів навчального плану, навчання побудовано як центроване на вчителі зі строгою дисципліною. Навчання передбачає виконання домашніх завдань. Має місце поділ учнів на невеликі групи (відповідно до їх можливостей), оцінки виставляються у вигляді літер (A, B, C, D), в кожній школі установлений власний «дрес-код». Незважаючи на те, що фундаментальні школи суттєво не відрізняються від традиційних, вони все ж представляють певну

альтернативу для традиційної освіти і є досить популярними в США. Список учнів, що очікують на навчання в подібних школах, зберігається постійно сталим.

Школи в школі. Дана опція почала розвиватися з метою зменшити розмір деяких дуже великих за кількістю учнів шкіл у більш легко керовані й гуманні структурні одиниці. Відомі випадки наявності від 2 до 7 окремих шкіл в одній великій школі.

Полікультурні школи. США є однією з найбільш багатокультурних країн, де проживає велика кількість людей різного етнічного і расового походження. Саме для них призначені такі школи і навіть коледжі. В таких школах навчальний план акцентує увагу на культурному плюралізмі. Багато шкіл обслуговують певну етнічну або расову групу студентів, таких як американські негри, азіати, мексиканці. Прикладом полікультурної школи є Newcomer High School у Сан-Франциско, яка пропонує перехідну програму для учнів з обмеженим знанням англійської мови.

Школи з поглибленим вивченням предметів створені як відповідь на процеси десегрегації для забезпечення спеціальних освітніх програм з метою залучення учнів з різних расових та етнічних груп, але в межах одного шкільного округу. Відомі школи, або окремі освітні програми в гуманітарних і технічних сферах, серед яких найбільш популярною є Environmental Education Program.

Освітні центри забезпечують спеціальні ресурси й програми, сконцентровані в одному місці розташування. Багато центрів на рівні середньої школи є за своєю суттю навчальними закладами професійного або технічного спрямування і включають також кар'єрну підготовку.

Ваучерні програми. Впродовж останніх десятиліть здобувають популярність так звані «ваучерні програми», які забезпечують фінансову підтримку навчання. Спочатку 3 штати (Вісконсін, Огайо і Флорида) спробували встановити систему державних ваучерів для учнів із незаможних сімей. Ці ваучери можуть бути витрачені на вступ у приватну або парафіяльну школу і проходження повного курсу навчання. У 2011–2012 роках у США повною мірою здійснювалося навчання за допомогою ваучерних програм вже у дев'яти штатах і Окрузі Колумбія. Часто пропонувалися ваучерні програми, які давали можливість навчатися дітям із сімей з низьким і середнім рівнем доходу; з малозабезпечених і багатодітних сімей; дітям, які не встигають у звичайних школах; дітям з ознаками аутизму; прийомним дітям і дітям з особливими потребами. Однак, як показує практика, більшість

існуючих ваучерних програм призначені не для всіх сімей. У деяких штатах (Міссісіпі і Юта) прийняли законопроекти із внесенням змін у ваучерні програми. В цих штатах дані програми призначені тільки для дітей з особливими потребами.

Протягом багатьох років у ваучерних програм є як захисники, так і супротивники (останніх не влаштовує обмеженість надання цих програм). Проте більшість науковців і практиків визнають доцільність існування таких програм, оскільки вони збільшують шанси всіх дітей отримати повноцінну освіту в хорошому навчальному закладі.

Домашнє навчання. Ідея домашнього навчання не нова, але продовжує залишатися популярною в США. У минулому батькам було важко знайти інформацію про домашнє навчання, вони були ізольовані один від одного. Зараз можна купити програми для домашнього навчання у магазинах і на сайтах. Такі учні і їх батьки можуть об'єднуватися для спільного навчання або проведення дозвілля. Методологічні засади домашнього навчання, як варіанту альтернативної освіти, загалом зводиться до наступного:

- *модульний підхід* (the unit study approach): навчальний розділ містить у собі вивчення декількох дисциплін, наприклад, мистецтво, історію, математику, природничі науки, географію, які групуються навколо якої-небудь теми (наприклад, екологія: вода, тварини, рослини; державний устрій: американське рабство й рабовласницький Прадавній Рим і т.д.);

- *навчальний план «усе в одному»* (all-in-one homeschooling curricula): з урахуванням вільного вибору містить і традиційні підходи, і традиційні навчальні посібники, які використовуються в традиційних школах, а також оригінальні альтернативні підходи;

- *позашкільне природне навчання* (unschooling and natural learning): тип навчання в процесі якого батьки мотивують своїх дітей до прагнення самостійно добувати знання, виходячи з власних інтересів дітей; самі ж дорослі беруть активну участь у сприянні їх діяльності й нагромадження досвіду, при цьому, покладаючись більше не на підручники, а на вивчення навколишнього світу в повсякденній діяльності;

- *автономність навчання* (autonomous learning): спрямована на формування в дитини розуміння власної суб'єктності, почуття відповідальності.

Американська освітня практика засвідчує, що в останні два десятиліття заклади вищої освіти США стають усе більш відкритими для прийняття абітурієнтів, які пройшли домашнє навчання

(Distefano, 2007). Багато з них сьогодні є студентами різних коледжів і університетів, у тому числі установ з високою конкуренцією вступу, таких, як американські військові академії, Гарвардський, Стенфордський, Принстонський університети і т.д.

Слід відзначити, що в теперішній час домашнє навчання набуло формат онлайн-кооперативу в Інтернеті, де через соціальні мережі ті, хто навчаються вдома, можуть спілкуватися, обговорювати теми у форумах, обмінюватися інформацією й порадами і навіть брати участь в онлайн-класах. Стала більш доступна інформація про можливість домашнього навчання. Зауважимо, що багато батьків висловлюються позитивно стосовно домашнього навчання. Так, Центр статистики національної освіти (National Center for Education Statistics) здійснив опитування батьків з метою з'ясування особливих причин вибору такої форми освіти, як домашнє навчання. Як показали результати анкетування, більшість батьків відзначили 3 основні причини: стурбованість із приводу несприятливого шкільного середовища в деяких традиційних школах, більша можливість залучення у виховний процес релігійних і морально-етичних аспектів, а також невдоволення традиційним навчанням у масовій загальноосвітній школі. Іншими причинами були названі максимальна гнучкість в освітній практиці в умовах домашнього навчання; стійка сімейна стабільність і психічна захищеність дітей із труднощами в навчанні або хронічними захворюваннями; доцільність домашнього навчання для дітей місіонерів, військових, а також тих батьків, які часто переїжджають.

Інтернет-Курси й програми. Наприкінці 1990-х – початку 2000 рр. з'явилася велика кількість курсів, програм і шкіл, що працюють в Інтернеті. Такі можливості надаються місцевими коледжами, університетами, приватними освітніми організаціями в багатьох штатах і округах, долучитися до навчання можуть усі бажаючі.

Посідання школи й коледжу. Деякі штати заохочують старшокласників починати навчання в коледжі вже в 11 і 12 класах. У деяких штатах створені спеціальні так звані «середні коледжі» у рамках місцевих коледжів і університетів. У деяких штатах дозволено зараховувати певні курси двічі (у школі й у коледжі) за попереднім узгодженням між ними.

Місцеві навчальні центри. Цікавим феноменом в американській освіті є місцеві навчальні центри, які вперше з'явилися в штаті Міннесота. Ці центри відкриті цілий рік з раннього ранку до пізнього вечора (деякі навіть можуть бути відкриті цілодобово). Навчання може бути денним і вечір-

нім. У них зазвичай навчаються учні старших класів й дорослі. Такі центри пропонують і загальноосвітні програми з дипломами встановленого зразка, і можливості проведення вільного часу.

Чартерні школи. Чартерні школи можна умовно вписати в нішу між приватними і державними школами. Вони фінансуються за рахунок державних засобів і є альтернативою традиційним шкільним системам. Це школи з обмеженою автономією. Чартерні школи є школами вибору. Вибір батьків, учнів, викладачів і адміністрації. Батькам і учням пропонується вибрати школу, яка може запропонувати унікальні умови навчання, альтернативні методики навчання і т.д. Викладачі й адміністрація одержують більше повноважень у прийнятті рішень, ніж більшість традиційних шкіл. В основному, ці школи не обтяжені правилами, які застосовуються в традиційних державних школах. Вони мають власний статут (*charter*) і не залежать від місцевих органів управління освітою, проте повинні звітувати про свою діяльність перед державою, оскільки отримують державні кошти. Правда, часто вони використовують також кошти спонсорів (окремих приватних осіб чи організацій). Такі школи можуть бути засновані групою вчителів, батьків, громадських активістів.

Магнітні школи спрямовані на максимальне врахування інтересів і запитів учнів, всебічного розвитку їх задатків і здібностей. Навчання здійснюється на основі взаємної поваги, продуктивного міжкультурного діалогу, оскільки в класах навчаються разом діти різних національностей і рас. В освітньому процесі використовуються як академічні програми, які дають базову освіту, так і «магнітні програми», які пропонують вивчення вибіркових дисциплін, що найбільше приваблюють учнів (звідси походить і назва програм). Це може бути образотворче мистецтво, гуманітарні науки, інформатика тощо. Цікаво, що такий вибір улюблених предметів часто впроваджується навіть у початкових класах. Наприклад, у деяких початкових школах штату Флорида дітям пропонують хорівий спів, хореографію, драматичне мистецтво.

Магнітні школи дотримують расових квот за шляхом добровільного зарахування й відкритого прийому до школи учнів, які проживають поза межами закріплених за даною школою зон. Вони

залучають учнів і батьків, створюючи сприятливе освітнє середовище, спрямоване на учня, при цьому висуваючи досить високі вимоги до успіхів учнів.

Батьки, учні й члени місцевого співтовариства знають потреби свого шкільного округу й створюють особливі програми із рахуванням цих потреб. Магнітні школи, які створюються переважно для розв'язку федерального завдання десегрегації, також з успіхом вирішують завдання задоволення специфічних потреб різноманітного контингенту учнів (Waldrip, 2003).

Контрактні школи. Контрактна школа – це незалежна приватна школа, що не перебуває під управлінням шкільного округу. Щоб пропонувати освітню програму, власник школи укладає контракт із місцевою Радою з освіти на надання освітніх послуг. Контрактні школи не підпадають під закон про «чартерні школи». Вони можуть працювати при державних школах, різних організаціях або компаніях. Кількість різних форм, в яких можуть функціонувати контрактні школи, дуже велика. Як і чартерні школи, такі школи користуються набагато більшою автономією, ніж традиційні школи. Часто такі школи навчають дітей з проблемами в поведінці, або відрахованих з інших шкіл учнів, пропонують програми навчання читанню, письму тощо.

Висновки. Розглянуті у статті школи представляють собою основну палітру альтернативних шкіл, що успішно діють в США. Окремі з них мають деякі спільні риси, але загалом вони не схожі одна на одну, тому що унікальність є їхньою головною властивістю. Всі школи дотримуються загальних концепцій в сфері альтернативного навчання, але в сфері їх практичної реалізації вони можуть сильно відрізнитися. Кожен з перерахованих типів альтернативної освіти представлений школами, які успішно працюють. Звичайно, в альтернативній освіті є багато дискусійних моментів, проте, безперечно, така освіта має право на існування. Її основна цінність полягає в тому, що вона відповідає принципам гуманізму. Для України важливим є глибоке вивчення і творче переосмислення зарубіжного досвіду організації і функціонування альтернативної освіти з метою впровадження найбільш прогресивних ідей у вітчизняний освітній простір.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Aron L.Y., Zweig J.M. Educational Alternatives for Vulnerable Youth: Student Needs, Program Types, and Research Direction. Washington: D.C, 2003. 190 p.
2. Dewey J., Dewey E. Schools of tomorrow. *Middle works*. 2015. Vol. 8. P. 205–214.
3. Distefano A. Homeschoolers find university doors open. Boston: The Boston Globe, 2007. 118 p.
4. Lake S.E. Alternative schools: Legal guidance for serving special education students. Horsham PA: LRP Publications, 2010. 123 p.

5. Natriello G., Mcdill E., Pallas A. *Schooling disadvantaged children: Racing against catastrophe*. NY: Teachers College Press, 2000. 172 p.
6. Raywid M. A. *Alternative Schools: The State of the Art*. *Educational Leadership*. 2004. №52(1), Pp. 26–31.
7. Raywid M. A. *History and Issues of Alternative Schools*. *The Education Digest*, 1999. May. Pp. 47–51.
8. Rutherford, R., Quinn. *Special education in alternative education programs*. *The Clearing House*. 2008. № 73(2). P. 79–81.
9. Settles D., Orwick B. *Alternative Education: Past, Present and Next Steps*. Kentucky: Center for School Safety, Clearinghouse, 2003. 152 p.
10. Waldrip D. *A Brief History of Magnet Schools*. In *Magnet Schools of America*. Washington: D.C. 2003. 172 p.

REFERENCES

1. Aron, LY & Zweig, J.M (2003). *Educational Alternatives for Vulnerable Youth: Student Needs, Program Types, and Research Direction*. Washington: D.C.
2. Dewey, J. & Dewey, E. *Schools of tomorrow*. *Middle works*, 2015. Vol. 8. P. 205–404.
3. Distefano, A. (218). *Homeschoolers find university doors open*. Boston: The Boston Globe, 2007.
4. Lake, S.E. (2010). *Alternative schools: Legal guidance for serving special education students*. Horsham, PA: LRP Publications.
5. Natriello, G. Mcdill, E., & Pallas, A. (2000). *Schooling disadvantaged children: Racing against catastrophe*. NY: Teachers College Press.
6. Raywid, M. A. (1999). *History and Issues of Alternative Schools*. *The Education Digest*, May, Pp. 47–51.
7. Raywid, M.A. (2004). *Alternative Schools: The State of the Art*. *Educational Leadership*. 52 (1), Pp. 26–31.
8. Rutherford, R., & Quinn. *Special education in alternative education programs*. *The Clearing House*, 2008. № 73(2). P. 79–81.
9. Settles, D. & Orwick, B. (2003). *Alternative Education: Past, Present and Next Steps*. Kentucky: Center for School Safety, Clearinghouse.
10. Waldrip, D. (2003) *A Brief History of Magnet Schools*. In *Magnet Schools of America*. Washington; D.C.